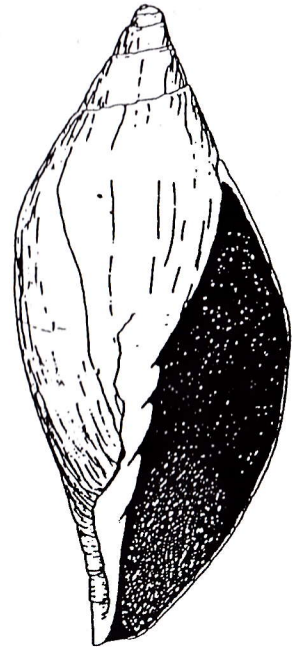
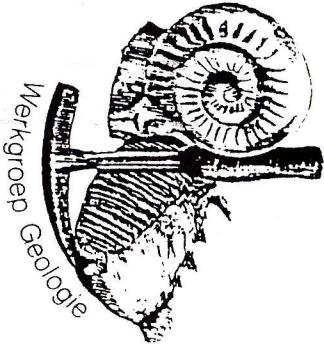

VOLUTA

7^e jaargang, nr. 1, februari 2001

Drukwerk

WERKGROEP GEOLOGIE
p.a. KON. ZEEUWS. GENOOTSCH. WETENSCH.
KOUSTENSEDIJK 7, 4331 JE MIDDELBURG

J.N.A. Quaasteniët
Geraniumstr. 6
4461 ND GOES

DE WERKGROEP

De werkgroep beijvert zich voor het onder de aandacht brengen van de geologie in brede zin, met speciale aandacht voor die van Zeeland. Middelen om dit doel te bereiken zijn o.a. het verzorgen van een lezingenprogramma, het houden van determinatiedagen en het houden van excursies. Verder wordt het contact met/tussen de leden versterkt door het uitgeven van het verenigingsblad 'Voluta'. Voor inlichtingen dient men zich te wenden tot de secretaris van de werkgroep

HET GENOOTSCHAP

De werkgroep is onderdeel van het Koninklijk Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen. Dit genootschap werd opgericht in 1769 en stelt zich ten doel wetenschap te beoefenen en kennis te verbreiden, in het bijzonder met betrekking tot de provincie Zeeland. Er zijn diverse werkgroepen actief in verschillende vakgebieden. Voor inlichtingen dient men zich te wenden tot het secretariaat van het Genootschap, Kousteensedijk 7, 4331 JE Middelburg; Tel. 0118-654347.

COLOFON

Voluta is een uitgave van de Werkgroep Geologie – Koninklijk Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen.

Dit nummer werd gemaakt door: Bram Goetheer, Hans & Coty Gunst, Eduard Karelse, Lex Kattenwinkel, Hans Keukelaar, Peter Moerdijk, Frank Mous, Freddie van Nieulande, Ronald Pouwer, Jan de Quaasteniet en Harry Raad.

VOLUTA 7/1 februari 2001

IN DIT NUMMER

REDACTIONEEL: Harry Raad TWAALFDE NUMMER	blz. 2
PROGRAMMA: Lex Kattenwinkel HET PROGRAMMA VAN DE 1° HELFT VAN 2001	blz. 3
BESTUUR: Frank Mous FOSSIELE CONTRIBUTIE	blz. 4
BESTUUR: Jan de Quaasteniet EVEN VOORSTELLEN	blz. 4
BERICHT: Hans & Coty Gunst DANK	blz. 5
DETERMINATIE: Hans Keukelaar & Ronald Pouwer TROCHIDAE VAN DE ZEEUWSE STRANDEN EN STROMEN (1)	blz. 6
INTERVIEW (met Jacques Moraal): Harry Raad EEN ZEEMAN OVER KEIEN, KNOKEN EN KIPPENGRIT	blz. 10
KALOOT: Freddie van Nieulande MENSENHAAI ("JAWS"), AANGESPOELD OP HET KALOOTSTRAND!	blz. 14
AAN DE WESTERSCHELDE: Bram Goetheer WOV-CAISSON BIJ ELLEWOUTSDIJK	blz. 17
DE PERS: Harry Raad ENSIS TABEL	blz. 19
KALOOT (1) HET ZEEUWSE FOSSIEL	blz. 20
MAMMOET SCHELP & LOGO	blz. 21
KALOOT (2)	blz. 22
REDT DE KALOOT: Eduard Karelse DE WEBSITE	blz. 23

REDACTIONEEL

Harry Raad

TWAALFDE NUMMER

Zijn de leden de contributieverhoging nog maar net te boven gekomen, er zijn aan de horizon alweer nieuwe ontwikkelingen zichtbaar. Op onze jaarbijeenkomst kregen we te horen dat het Zeeuwsch Genootschap de structuur van de organisatie wil wijzigen, hetgeen voor de contributie consequenties heeft. Een werkgroep lid zou gelijk genootschapslid moeten zijn, en voor het ruimere pakket logischerwijs meer moeten betalen. Het genootschap dient zich te realiseren dat dit negatieve gevolgen zal hebben voor het ledenbestand van de werkgroep. Een aantal mensen zal afhaken omdat het te veel kost. Dit zullen vooral leden zijn die geen behoefte hebben aan het brede pakket van het genootschap. Onder de Voluta-lezers hebben we bijvoorbeeld adressen in andere delen van het land, en over de grens bij onze zuiderburen. Deze contacten zijn voor ons belangrijk; ze zijn voor ons een blik naar buiten en we weten dat onze activiteiten ook daar zorgvuldig gevolgd worden. Wij zullen de te verwachten opzeggingen bijzonder betreuren, maar kunnen zeker begrip opbrengen voor de motieven. De werkgroep zal het veranderingsproces nauwlettend volgen, en waar nodig duidelijk stelling nemen tegen ongewenste ontwikkelingen. Daarnaast is er met enige creativiteit vast nog wel iets te verzinnen om de de groep leden, die enkel lid is voor het blad Voluta, op basis van een redelijke financiële bijdrage te behouden.

De jaarbijeenkomst levert natuurlijk ook ander nieuws. Zo is er het afscheid van Peter Moerdijk als bestuurslid, hij was zes jaar voorzitter en drie jaar gewoon lid. We mogen Jan de Quaasteniet als nieuw bestuurslid begroeten. Hier gelden respectievelijk een hartelijk dank en een hartelijk welkom!

Het twaalfde nummer van Voluta laat onverminderd een scala aan onderwerpen zien. Zo passeren een bekwame nestor van de werkgroep, vele interessante schelpjes uit een bijna vergeten determinatiebijeenkomst, (Redt) de Kaloot., de penningmeester, veel drukwerk, een bedankje van een gewaardeerd lid en nog veel meer.

Voluta mag er zijn en zal er zijn, als jij dat wilt. De redactie wacht vol verwachting op nieuwe kopij voor het volgende nummer.

PROGRAMMA

Lex Kattenwinkel

HET PROGRAMMA VAN DE 1° HELFT VAN 2001

Vrijdag 23 februari: Lezing Freddy van Nieulande en Alice Krull-Kalkman: Afzettingen uit de Ieperformatie, voorkomend in de kleigroeve Ampe te Egem (B).

Vrijdag 23 maart: Lezing Klaas Post *: Nederlandse zeezoogdieren gedurende het mioceen, plioceen en pleistocen, ofwel wat kunnen we nog van deze beesten op onze stranden vinden. Na de lezing is er gelegenheid fossiele overblijfselen van mariene zoogdieren te laten determineren. Neem dus bulla's, wervels, tanden en andere resten van zeehonden, walvissen en dolfijnen mee.

Vrijdag 20 april: Lezing Peter Moerdijk: De geologische opbouw van de bodem van Zeeland aan de hand van vondsten van schelpen.

Zaterdag 19 mei: Excursie naar het boorproject van Leen Hordijk te Brielle. Na een korte lezing in de open lucht (bij slecht weer in een schuur) is er gelegenheid zelf te boren en – hopelijk – sediment uit het Tiglien naar boven te halen. Opgave uiterlijk een week voor de excursie bij het secretariaat.

Vrijdag 25 mei: Vrij programma. Iedereen is in de gelegenheid bijzondere vondsten of vondsten van een bepaalde locatie te tonen en toe te lichten, al dan niet aan de hand van dia's. Bijbehorende documentatie is welkom.

De vrijdag-bijeenkomsten worden gehouden in MIC/MEC, Korenbloemlaan 5 te Vlissingen, aanvang 20.00 uur.

Een beperkt aantal leden van de werkgroep kan deelnemen aan de bottenvistocht op de Westerschelde, dit jaar op zaterdag 7 juli. Kosten f 25,- per persoon. Inlichtingen en opgave bij het secretariaat.

Secretariaat: Lex Kattenwinkel, Ramusstraat 14, 4461 CK Goes, tel 0113-216104.

*) De lezing van Klaas Post zou plaatsvinden op 24 november 2000, maar kwam te vervallen. Die avond is door Harry Raad een voordracht gegeven over Pliocene en Pleistocene mollusken in Oost – Engeland, getiteld: Een Zeeuw in de crag van Sutton, East Anglia (GB).

BESTUUR

Frank Mous

FOSSIELE CONTRIBUTIE

Als lid van de Werkgroep Geologie bent U geïnteresseerd in fossielen, daterend uit een ver verleden. Het is terecht een interessante en boeiende hobby. Maar alles heeft zijn prijs, ook het financieel runnen van onze Werkgroep Geologie. Als penningmeester word je geconfronteerd met het feit dat alles duurder wordt. Ga maar na wat tien jaar geleden een liter benzine of een pakje sigaretten kostte. Zodoende gravende in het contributie-verloop kwam ik in het "verre verleden" van 1987 terecht; ook toen al was de contributie fl 15,=.

Als we uw contributie van 1987 voor een periode van veertien jaar tot het jaar 2000 hadden vastgezet tegen een rente van 5% zou het nu fl 28,02 opbrengen. We moeten dus concluderen dat we wat dat betreft onze vereniging eer aangedaan hebben: waardering en respect voor het (contributie-) verleden. Alleen zegt de praktijk dat we op deze manier binnen een paar jaar bijvoorbeeld geen Voluta meer kunnen samenstellen of verzenden. Om als vereniging te overleven is op de ledenvergadering van februari 2000 unaniem besloten om de contributie op basis van de inflatie op te trekken tot fl 25,=. We hopen dat U begrip heeft voor de geschetste situatie en U als lid te blijven behouden.

BESTUUR

Jan de Quaasteniet

EVEN VOORSTELLEN

Beste leden,

Op 26 januari j.l., tijdens de ledenvergadering, ben ik gekozen tot bestuurslid van de werkgroep Geologie. Ik kom hierbij in de plaats van iemand, jullie allemaal wel bekend: Peter Moerdijk. Omdat een aantal van jullie mij niet kent, zou ik me graag bij deze nog even willen voorstellen.

Ik ben werkzaam als assistent-inkoper bij een meubelfabrikant in Bergen op Zoom. Ik ben getrouwd en heb twee jongens in de leeftijd van 10 en 13 jaar.

Ik probeer de nodige tijd aan mijn gezin te besteden en daarnaast uiteraard ook de nodige tijd aan mijn hobby's. Tijd is bij mij daarom een kostbaar goed en ik probeer deze dan ook zo efficiënt mogelijk in te delen.

Mijn interesse voor fossielen gaat terug tot in mijn jeugd. Het begon voor mij allemaal met het boek van de serie Hoe en Waarom: Gesteenten en Mineralen. Helaas heb ik door allerlei omstandigheden een tijd weinig aan de geologie gedaan, maar een paar jaar geleden kon ik de draad weer oppakken en ben nu vol overgave met de hobby bezig.

Mijn eerste indirecte contact met de werkgroep was via Peter Moerdijk en Freddie van Nieulande tijdens een kennismakingsdag in Oostkapelle, waar uitleg werd gegeven over de fossiele schelpen. Daarna volgde er nog een strandwandeling met de mogelijkheid voor het doen van vondsten.

Vervolgens besloot ik om een keer een bijeenkomst van de Werkgroep Geologie te gaan bijwonen. Toevallig was dit een ledenvergadering, enige jaren terug in Huize 's Hertogenbosch in Middelburg. Ik was wat laat, belde aan en werd naar een ruimte op de eerste verdieping geleid. Bij binnenkomst werd ik door iedereen bekeken als was ik een geest. Een nieuw iemand in de groep!

Mijn eerste indruk was een stoffig en saai geheel. Voor een groot deel had dit denk ik te maken met de entourage in die ruimte, gesitueerd in een historisch gebouw. Nu weet ik wel beter, en iedere bijeenkomst die ik kan bijwonen kom ik met plezier. Ook leer ik telkens weer wat bij. Dat bijleren was voor mij ook grotendeels de reden om mij aan te sluiten bij de werkgroep. Je maakt contacten en komt aan de juiste informatie om je hobby op een hoger vlak te tillen. Voor mij als perfectionist is dat zeer belangrijk.

Ik denk dat jullie nu wel ongeveer weten wie ik ben en hoop jullie in de functie van bestuurslid zo goed mogelijk van dienst te kunnen zijn. Ik zie jullie graag op de volgende bijeenkomst. Tot dan!

BERICHT

Hans & Coty Gunst.

DANK

Hierbij willen mijn vrouw en ik allen heel hartelijk danken voor het medeleven tijdens mijn ziekenhuisopname en daarna.

Het heeft ons bijzonder goed gedaan en getroffen zoveel reacties en steun te mogen ontvangen in deze onzekere tijden.

Om niemand te vergeten hebben wij gemeend dit berichtje in de 'Voluta' te plaatsen.

Onze hartelijke dank.

DETERMINATIE

Hans Keukelaar & Ronald Pouwer

TROCHIDAE VAN DE ZEEUWSE STRANDEN EN STROMEN (1):De geslachten *Margarites*, *Solariella*, *Calliostoma* en *Jujubinus*

*Al weer geruime tijd geleden hebben Hans Keukelaar en Ronald Pouwer een determinatiebijeenkomst verzorgd over de Trochidae. Zij hebben de resultaten daarvan op papier gesteld. Van eerdere determinatiebijeenkomsten zijn de resultaten gebundeld en door de werkgroep uitgegeven. Omdat nu aan een nieuwe fossielenatlas wordt gewerkt heeft een tweede bundel niet veel zin meer. Maar Hans en Ronald hebben een gedegen stuk werk geleverd, waarbij ook typemateriaal van verschillende soorten is bestudeerd. Ze hebben nauwkeurige beschrijvingen gegeven, daar waar dat relevant was. Dat kan de schelpenverzamelaars helpen hun lastige Trochidae goed op naam te brengen. De Voluta biedt Hans Keukelaar en Ronald Pouwer daarom alsnog een podium om hun belangrijke ontdekkingen weer te geven. In dit nummer bespreken zij de vertegenwoordigers van de geslachten *Margarites*, *Solariella*, *Calliostoma* en *Jujubinus*. In een volgend nummer zal het genus *Gibbula* aan de orde komen. Bij de behandeling van de soorten is de nummering van Van Regteren Altena, Bloklander en Pouderoyen (1954) aangehouden.*

Soorten

10. *Margarites aff. ditropis* (S.V. Wood, 1848)

Goede afbeelding in van Regteren Altena et al. (1954). Ons niet bekend uit het Zeeuws materiaal. Is mogelijk te vinden in uit *Scaphella*'s geklopt sediment.

11. *Margarites crassistriata* (R. Bell in Wood, 1882)

Lijkt op het eerste gezicht veel op *Gibbula beetsi*, maar die soort heeft een veel grovere sculptuur, een dikkere schelpwand en een meer afgeronde overgang naar de basis. Tot nu toe niet aangetroffen, maar is mogelijk te vinden in uit *Scaphella*'s geklopt sediment.

12. *Solariella maculata* Wood, 1842

Goede afbeeldingen in van Regteren Altena et al. (1954) en Marquet (1995/1998). Valt op door diepe, trechtervormige navel. Windingen door diepe sutuur van elkaar gescheiden. Windingen met 2 duidelijke spiraalrichels, die vaak zijn voorzien van een kleurpatroon in de vorm van stippen. Bekend van Ritthem.

Het genus *Calliostoma*

Deze groep is duidelijk toe aan een breed opgezette revisie, waarbij naar het gehele Noordzeebekken moet worden gekeken. De revisie van deze groep is ons inziens alleen mogelijk via vergelijking met het typemateriaal en een stratigrafische benadering. Er is in het verleden zo gerommeld met allerlei variaties en afwijkende vormen, dat een duidelijke indeling niet mogelijk is. Toch zijn er binnen dit genus een aantal duidelijke soorten te onderscheiden zoals 14, 15 en 16. Er bestaat een grote variatie in de sculptuur. Deze verloopt van grof tot vrijwel afwezig. De spiraal boven de sutuur blijft steeds aanwezig.

13. *Calliostoma zizyphinum* s.l.

Een variabele groep waarin twee duidelijke vormen zijn te onderscheiden:

Calliostoma vorm A

Protoconch vrij laag. Begint als een winding met putjes. Dan 3 spiralen waarvan de bovenste 2 of 3 geknobbeld zijn. Knobbels verdwijnen al snel, alleen de bovenste spiraal blijft constant geknobbeld. Geleidelijk aan komen er spiralen bij. Op de laatste winding circa 5 tot 10 spiralen. Niet alle spiralen zijn even sterk ontwikkeld. Juveniele exemplaren zijn even breed als hoog, met vlakke windingen. Naarmate ze ouder worden, zijn de schelpen breder dan hoog en beginnen de windingen over elkaar heen te hangen. De overgang naar de basis is hoekig, iets afgerond. Geen navel; rond de spil 4 tot 5 spiralen, middendeel glad en buitenrand met 2-3 over het algemene duidelijke spiralen. Meest algemene vorm. Bekend van Ritthem, Kaloot, Domburg, Cadzand, Westerschelde.

Opmerking: Van Regteren Altena et al. (1954) beschouwen de vormen als ondersoorten, respectievelijk *C. zizyphinum simile* (J. Sowerby, 1818) en *C. zizyphinum zizyphinum* (Linné, 1758). Marquet (1995/1998) waardeert deze ondersoorten op tot soorten. Over de juistheid van deze determinaties hebben wij zo onze twijfel, met name over die van *C. zizyphinum zizyphinum*. Deze soort is door Linné beschreven aan de hand van recente exemplaren. Het door één van ons bekeken typemateriaal bestaat volledig uit exemplaren met krachtige spiraalribben. Zwak geribde tot vrijwel gladde exemplaren zitten er niet tussen. Dit soort exemplaren zijn recent wel bekend maar de sculptuur verschilt sterk van die van de Pliocene *Calliostoma* vorm B. Wat betreft sculptuur van de middelste en jongste windingen is het volgende waar te nemen.

Recente *C. zizyphinum*:

Grove spiraalrichels met vaak fijnere spiralen er tussen. De groeven tussen de primaire spiralen zijn smaller tot iets breder dan de spiralen zelf. Zeer brede (tot bijna 1 mm.), zeer platte spiralen, die door een smalle, ondiepe groeve van elkaar gescheiden zijn.

Pliocene *Calliostoma* vorm B:

Fijne draadvormige spiralen. Vanaf ca. de 5° winding worden de ruimtes tussen de spiralen al breder dan de spiralen zelf. De verbreding van deze ruimtes neemt op het jongere deel van de schelp toe totdat ze 4 à 5 keer zo breed zijn als de spiralen. Bij exemplaren met zeer vage spiralen zijn de spiralen wat breder en de tussenruimtes smal (smaller dan de spiralen). De spiralen zijn echter nooit zo breed als bij de gladde vorm van de recente *C. zizyphinum*.

Een ander punt waarop de Pliocene soort verschilt van de recente soort is de grootte van de schelp. De Pliocene soort kan zeer groot worden: in de NITG-collectie bevindt zich een exemplaar uit de omgeving van Antwerpen met een hoogte van 51 mm en een breedte van 43 mm. De recente soort wordt maximaal zo'n 30 mm hoog en breed.

14. *Calliostoma noduliferens* (Wood, 1872)

Goede afbeelding in Marquet (1995/1998). Protoconch begint glad, na 1 winding komen er spiraaltjes met enkele knobbeltjes. Uiteindelijk bestaan de spiralen over de hele hoogte van de schelp uit knobeltjes. De voorlaatste winding telt 7 spiraalricheltjes. Op de laatste winding zijn de knobeltjes enigszins scheef aan elkaar gebreed, met de mondrand mee. De basis telt ongeveer 13 spiralen zonder knobbels. Vertoont geen navel/of hele nauwe spleet. Overgang van de laatste winding naar de basis is bol. De windingen zijn vrij bol met een duidelijke sutuur. Schelp hoger dan breed. Ons niet bekend uit het Zeeuwse materiaal. Marquet (1995) twijfelt aan de juiste identiteit van deze soort.

15. *Calliostoma multigranus* (Wood, 1848)

Goede afbeelding in van Regteren Altena et al. (1954). Protoconch groter dan 14. Eerste winding is glad, vervolgens worden er 3 spiralen gevormd, die bezet zijn met knobeltjes en meteen als ribjes aan elkaar zijn gebreed. Per winding komen er 1 à 2 spiralen bij. De eerste 4 à 5 windingen hebben vlakke zijden. Jongere windingen zijn onder de sutuur zwak uitgehold. Sutura onduidelijk. De overgang naar de basis is hoekig, echter bij adulte exemplaren vaak wat afgerond. Basis met circa 10-13 spiralen met knobeltjes, soms dicht opeen

staand. Geen navel. Schelp hoger dan breed. Heel regelmatig van opbouw. Bekend van de Kaloot, Sloe, Ritthem, Westerschelde.

16. *Calliostoma occidentale* (Mighels, 1842)

Goede afbeeldingen in Van Regteren Altena et al. (1954), Fretter & Graham (1977) en Marquet (1995/1998). Protoconch hoog gewonden, vrij groot, windingen vrij vlak. Begint vrij snel met 4 spiralen. Schelp met kenmerkende grove, duidelijk uitspringende spiralen. Bovenste 2 geknobbeld, andere 2 niet. Ongeveer op de 4° winding raakt de 2° spiraal van boven zijn knobbels kwijt. De bovenste houdt deze tot onderaan toe. De windingen zijn vanaf de top tot onder aan toe zwak bol. De overgang naar de basis is hoekig. Basis ongenaveld, rond de columella 3 tot 4 ongeknoebelde spiralen. Het middendeel is glad. De buitenrand met 2 of 3 spiralen. Soms zijn er exemplaren die 8 spiralen op de basis hebben. Bij beschadigingen komt vaak de parelmoerlaag te voorschijn. Bekend van Ritthem.

17. *Jujubinus exasperatus* (Pennant, 1777)

Goede afbeeldingen in Van Regteren Altena et al. (1954) en Fretter & Graham (1977). De schelp is hoger dan breed en heeft vlakke windingen die direct boven de sutuur voorzien zijn van een duidelijke kiel. Daarboven bevinden zich 4-5 zwakkere spiralen. De spiraalsculptuur wordt gekruist door scheefstaande, lamellaire ribjes. Bij zeer goed geconserveerd materiaal geeft dit de schelp een rasperig aanzien. Versleten schelpen zijn van die van *J. striatus* te onderscheiden door het aantal spiralen. Juvenile schelpjes hebben een nauwe navel maar volwassen exemplaren zijn ongenaveld. Bekend van Cadzand, Walcheren, Westerschelde.

18. *Jujubinus striatus* (Linné, 1758)

Goede afbeeldingen in Van Regteren Altena et al. (1954) en Fretter & Graham (1977). Deze soort is hoger dan breed en heeft, evenals de voorgaande, vlakke windingen. De top is minder spits dan die van *J. exasperatus* en de kiel boven de sutuur is minder geprononceerd, maar door slijtage zijn deze verschillen vaak moeilijk te zien. Een beter kenmerk om deze soort van de voorgaande te onderscheiden is het aantal spiralen boven de kiel. Dit zijn er 6-10, i.p.v. 4-5. In volwassen toestand is de schelp ongenaveld; juvenielen hebben een nauwe navel. Bekend van Cadzand en Schouwen.

Literatuur:

Fretter, V., & A. Graham, 1977. The Prosobranch molluscs of Britain and Denmark. Part 2: Trochacea. - J. Moll. Stud. Suppl. 3.

- Marquet, R., 1995. Pliocene gastropod fauna's from Kallo (Oost-Vlaanderen, Belgium) - Part 1 Introduction and Archaeogastropoda - Contr. Tert. Quatern. Geol., 32(1-3): 53-85.
- Marquet, R., 1998. De Pliocene gastropoda fauna van Kallo (Oost-Vlaanderen, België) - Public. Nr. 17 Belg. Ver. Paleont.
- Regteren Altena, C.O. van, A. Bloklander & L.P. Pouderoyen, 1945. De fossiele schelpen van de Nederlandse stranden en zeegeten 1. - Basteria 18(4): 54-64, pl. 1-4.

INTERVIEW

Harry Raad

EEN ZEEMAN OVER KEIEN, KNOKEN EN KIPPENGRIT

Ruim veertig jaar verzamelen lijkt een hele toer. Jacques Moraal, een markante nestor van de werkgroep, kan er over meepraten. Niet dat zijn hele huis een pakhuis is geworden, maar het is soms toch wel uitkijken geblazen. Een verslag over schelpen, keien, en niet het minst belangrijk: de werkgroep.

De afspraak

Het interview zou bij Jacques thuis plaatsvinden. Na de telefonische afspraak was me nog niet duidelijk hoe het zou verlopen. Jacques wilde zijn collectie als uitgangspunt voor een gesprek nemen, met veel wetenschappelijke wetenswaardigheden. Hoe interessant ook, dat was toch niet het doel van een interview. Grappig, na binnenkomst en kennismaking met Janny, zijn vrouw, bleek het weinig moeite de gewenste draai aan het interview te geven.

Schoolmuseum

Denkend aan het prille begin van zijn interesse voor de natuurwetenschap in brede zin noemt hij het schoolmuseum in Den Haag aan de Veenkade/Hemsterhuisstraat (nu: Museon). Spectaculair vindt hij de biologische en natuurkundige

collecties, en vooral ook de technische apparatuur, waaronder de microscopen. Jong van jaren brengt hij daar vele bezoeken, wat een basis vormt voor zijn verdere levensloop. Zijn opleiding aan de Zeevaartschool lijkt echter niet in die lijn te liggen. In 1949 komt hij op de koopvaardij, waar hij als stuurman de nodige jaren werkt. In zijn schets passeren de KNSM, West-Indië en de Oostzee. Uit het buitenland neemt hij stenen en monsters van ladingen mee, ten dienste van het onderwijs. Daarmee kan hij het enthousiasme uit zijn eigen jeugd overdragen op een nieuwe generatie.

Zeeland

In 1956 is hij in Zeeland komen wonen. De grote vaart ruilt hij in voor het Rijksloodswezen, dan nog onderdeel van de Marine. Nu hij meer thuis is kan hij ook meer tijd aan zijn hobby's besteden. Een degelijke opstap is een cursus 'geologie' bij het LOI, waar de keiendeskundige Van der Lijn doceert. De laatste brengt hem op het idee om fossielen bij Cadzand te gaan zoeken, met name haaiantanden.

Zijn Zeeuwse wandelingen brengen hem ook in contact met het Zeeuws Museum in de Wagenaarstraat te Middelburg. De collectie daar is een enorme chaos. Met het enthousiasme van een beginner gaat Jacques over de Zeeuwse vindplaatsen schrijven in het blad Grondboor & Hamer. Dat wordt hem door de gevestigde autoriteiten in zijn omgeving niet in dank afgenomen. Hij zal die stekeligheid tussen wetenschappers en amateurs nog vaker tegenkomen.

De Kaloot bezoekt hij na het lezen van de dissertatie van Van Regteren Altena. Geen idee hebbend waar hij op de Kaloot naar fossielen moet zoeken, belandt hij diep in het slik, hetgeen hem bijna fataal wordt. Later wijst de zoon van de bekende Zeeuwse natuurvorser Cornelis Brakman hem op de aanwezigheid van het fossielenstrandje, een zandig gedeelte van de Kaloot.

Paleontologie

Zijn contact met Bram Drinkwaard brengt hem in 1964 bij het Zeeuwsch Genootschap. Jacques laat zijn lidmaatschapskaart uit die tijd zien, een klein diploma gelijk, met fraaie handtekeningen. Bij het genootschap wordt al snel een ontwikkeling van werkgroepen ingezet, zo ook de vorming van de werkgroep Paleontologie, de voorganger van onze werkgroep. Deze groep is in 1966 ten huize van conservator Van der Feen te Domburg opgericht. Er worden bijeenkomsten gehouden, die met betrekking tot de behandelde onderwerpen een verkennend karakter hebben. Men komt op verschillende locaties bijeen. Na die beginfase gaat het programma uit lezingen en excursies bestaan. Daaronder behoren excursies naar bouwputten in Antwerpen en Sint Niklaas. Van die laatste plek laat Jacques nog een paar fraaie doubletten *Pycnodonte callifera*

zien, een reuzenoester vanonder de oligocene Klei van Boom. Die excursies worden goed bezocht. Op eigen houtje gaat hij veel naar het Antwerpse. Dat doet hij op bijzondere wijze, met een willekeurig zeeschip vanaf de rede van Vlissingen.

Verzamelen

Deze tijd kenmerkt zich door fanatiek verzamelen, het ene fossiel nog mooier dan het andere. Het bekken van Parijs wordt zijn volgende verzameldoel. Ladingen mooie krijt witte schelpen worden aangevoerd, Jacques realiseert zich zijn toenmalige hebzucht. Eén keer komt zijn oogst als 'kippengrit' de grens over, de Belgische douane laat zich die bestemming aanpraten bij het inspecteren van de vracht. De collectie groeit. Lastig is alleen het benoemen van al die soorten, mede door het woud van synoniemen. Jacques heeft de fossielendeskundige Arie Janssen eens het voorstel gedaan een soort van een nummer te voorzien, dan is de verzamelaar van een groot probleem verlost. Op de betreffende vindplaatsen heeft Jacques natuurlijk ook vele botten en tanden verzameld.

Jacques noemt nog zijn activiteiten voor de collectie van het Genootschap. Tera van Benthem Jutting, de bekende Nederlandse malacologe, heeft zijn assistentie eens ingeroepen bij het uitzoeken van de fossielencollectie van Brakman. Zijn hulp bij die omvangrijke klus omschrijft hij als "het verlenen van hand- en spandiensten bij het inrichten van de schelpenkast".

Ontwikkeling

Zijn interesse wijzigt zich geleidelijk in de richting van de geologische processen, waarbij het schuiven der continenten voor hem een topper is. De belangstelling voor zijn oude schelpencollectie verbleekt, zodat die in het depot van het genootschap in Souburg belandt.

Een land waar de geologische processen goed te bestuderen zijn is Schotland. Geologische formaties zijn daar als kruierend ijs tegen of op elkaar geschoven. Daar heeft Jacques in de jaren tachtig vijf lange tochten gemaakt met een bestelbusje. Hij doet dat in zijn eentje en is dan steeds zo'n twee maanden op pad.

Een ander punt dat hem boeit is de ouderdom van de zoogdierresten op de bodem van de Oosterschelde. Dat materiaal blijkt uit (de aanzet van) het Tiglien te komen. Hij maakt in dat kader ook tochten naar de Auvergne en Toscane om botten van vergelijkbare ouderdom te zien, zowel in musea als op de vindlocaties. Dat zijn dan overigens meer 'gewone' vakantie-reizen, samen met Janny.

Educatie

Over zijn Schotlandervaringen heeft hij lezingen gehouden, onder andere voor de werkgroep. De werkgroep kan, zo blijkt, een beroep op hem doen als een lezing van een ander plotsklaps niet doorgaat. 'Jacques heeft dan vast wel een verhaal'. Men realiseert zich niet dat hij zich daarvoor toch flink moest inlezen om de boel op een rij te krijgen. Cursuswerk doet hij ook. Hij noemt als voorbeeld de cursus 'algemene natuurkennis', samen met drie andere docenten, allen lid van de werkgroep. Hij nam de gesteenten en de geomorfologie voor zijn rekening. Peter Szachnowski, presenteerde het onderdeel mineralen, hun bouw en chemische samenstelling, en Freddie van Nieulande en Dick Hoeksema deden respectievelijk de fossiele en de recente schelpen.

Collectie

De nieuwe aanwinsten heeft Jacques in een kamer op de eerste verdieping opgeslagen. Op weg er naar toe zie ik ook al de nodige voorwerpen. In zijn collectie is geen speciale ordening te ontdekken, het opentrekken van de laden in een grote kast biedt steeds andere verrassingen. De voorwerpen, met name stenen, maar ook schelpen en andere naturalien, komen uit alle hoeken van de wereld. Ze zijn voorzien van een etiket met de naam en andere gegevens.

De stenenverzameling bevestigt zijn interesse in de grotere geologische verbanden, elke steen heeft zijn verhaal. Zo passerende windkanthers en gletsjerkraassen, een zwerfsteen van larvikiet uit een straat te Hindelopen, een paarsige kei (rhombenporfier) uit Denemarken en een zwartglanzend stuk versteende oceaانبodem (ofeoliet) uit Corsica. Dat laatste is het moedergesteente van asbest. Ik begin wat voorzichter te ademen bij zijn asbestcollectie, maar dat hoeft niet, want alle asbestsoorten zijn keurig ingepakt. Schitterend is het asbest dat door ijzer is verkit en als tiggeroog in sierraden verwerkt wordt. De brokken basalt zijn na het zien van al dat fraais duidelijk minder spectaculair, althans voor mij als leek.

Hartelijk

Boven zijn stenenkast hangt een flinke foto van een enorm groot schip. Met zijn 365 meter is dit het grootste schip waarop Jacques heeft gevaren. Hij herrinnert zich dat hij daarmee op de Noordzee voor anker heeft gelegen, en dat het toen opgehaalde anker klei met vele *Arca's* (Melk witte arkschelp) bevatte. Zijn plezier in het varen blijkt niet alleen uit deze foto. Na zijn pensionering heeft hij nog als kapitein gevaren op het onderzoeksvaartuig 'Plancius'. Dat was bij een wetenschappelijke expeditie naar Spitsbergen in 1984.

Met al deze verhalen komt onze ontmoeting tot een eind. Ik heb veel geleerd en Jacques als een hartelijke en gedreven persoon leren kennen. Al vouwfietsend

door druilerig Vlissingen realiseer ik me dat het halve verhaal nog niet verteld is. Zo heb ik bijvoorbeeld nauwelijks over zijn conservatorschap bij het genootschap gesproken. Het ritje over de boulevard, vanaf de Leeuwentrap naar het NS-station, houdt me nog even in zeemannssferen. Dan is daar weer de landrot, die tevreden constateert dat zijn trein nog trouw staat te wachten.

KALOOT

Freddie van Nieulande

MENSENHAAI ("JAWS"), AANGESPOELD OP HET KALOOTSTRAND!

De Kaloot geeft steeds meer van haar geheimen prijs. Sinds er door Zeeland Seaports, samen met een Belgische projectontwikkelaar plannen gemaakt worden om aan het uitzonderlijke en unieke fossielenstrand van De Kaloot een containerkade aan te leggen, zijn er meer en meer fossielenverzamelaars die dit bijzondere strand weten te vinden. Om nog te redden wat er te redden valt, gaat men met meer regelmaat hierheen om fossielen te verzamelen. En met wat voor resultaat! De laatste maanden zijn er spectaculaire vondsten gedaan, die het vermelden meer dan waard zijn.

Topvondsten

De heer en mevrouw Roelse uit Vlissingen vonden bijvoorbeeld een zeer spectaculaire tand van de fossiele roofhaai *Notorynchus primigenius*. Vooral de afmeting van ruim 2,5 cm en de gaafheid maken deze vondst zeer bijzonder (fig. 1).

De heer de Jong uit Middelburg trof er vorig jaar een zeer zeldzame schelp aan, een topgedeelte van de bijzondere noordelijke wulkensoort *Volutopsius norvegicus*, met lengte ongeveer 2,5 cm (fig. 2). Een vergelijkbaar en bijna even groot topfragment trof ik enkele maanden geleden ook aan tijdens een excursie van de Nederlandse Malacologische Vereniging. Beide uiterst zeldzame schelpen worden opgenomen in de collectie van het Koninklijk Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen.

Fig. 1 *Notorynchus primigenius*

Fig. 2 *Volutopsius norvegicus*.

Ook het vermelden waard is een exemplaar van het slakje *Palludina duchasteli* uit het Oligoceen, bekend van de zanden en mergels van Oude Biessen. Het is een exemplaar van ruim 5 mm hoog, eveneens door de heer de Jong gevonden. Mevrouw de Jong trof in de week voor Kerstmis een tand aan van de Bever - *Castor fiber*, met een kroonbreedte van 9,5 mm en een tandhoogte van 23 mm (fig.3). De Bever komt reeds vanaf het vroeg Pleistoceen (Tiglien), voor in Nederland, fossiele vondsten zijn echter steeds zeldzaam.

Fig. 3 *Castor fiber* – Bever, kroon en zijaanzicht van de tand.

Eveneens vond zij een grote tand van 5,5 cm lengte van de Reuzenhaai of Mensenhaai - *Carcharodon carcharias* uit het Pliocene, herkenbaar aan de gekartelde snijkanten van de tand (fig. 4). Een tand uit de zijkant van de kaak,

met een hoogte van 25 mm, heb ik in 1998 op de Kaloot gevonden. Een tand van ruim 45 mm bevindt zich in de collectie van de heer Kattenwinkel te Goes, en ook dit exemplaar is afkomstig van De Kaloot.

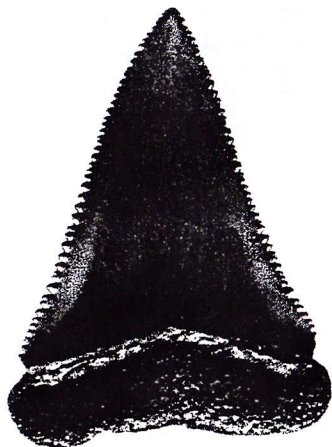

Fig. 4 *Carcharodon carcharias* -
Reuzenhaai / Mensenhaai

Fig. 5 *Corbula gibba* - Korfschelp

Verder komt er sinds korte tijd een zeldzame recente tweekleppige voor, namelijk de Korfschelp - *Corbula gibba* (fig. 5). Er waren van deze voor Nederland nieuwe immigrant reeds enkele vermeldingen bekend van opgeviste en aange-spoelde exemplaren, onder andere uit de Oosterschelde. Er zijn nu al tientallen verse en/of dode exemplaren op De Kaloot aangetroffen, wat duidt op een behoorlijk aantal levende dieren in de vooroever van dit strand. Vroeger heeft deze soort ook in ons gebied geleefd, en zijn de fossiele schelpen met regelmaat te vinden. Sinds het Pleistoceen kwam de soort hier niet meer levend voor, daarom is deze recente invasie van groot natuurwetenschappelijk belang.

Weg containerhaven

Dit is slechts een kleine samenvatting van bijzondere vondsten op een uitzonderlijk strand. Het benadrukt dat er des te meer reden is om de plannen voor een containerterminal op de Kaloot te verwerpen. De aanleg van een 2,5 kilometer lange betonnen kade op dit unieke Zuid-Bevelandse strand is een regelrechte misdaad tegen natuur en wetenschap.

AAN DE WESTERSCHELDE

Bram Goetheer

WOV-CAISSON BIJ ELLEWOUTSDIJK

In september 2000 is de caisson voor de aanlanding van de Westerschelde-oeververbinding (WOV) aan de zijde van Zuid-Beveland afgezonken. De auteur heeft dit proces met veel interesse gevolgd, en zijn geologische bevindingen vastgelegd in het onderstaande verslag.

Geologie

De toelichting op de geologische kaart van Beveland geeft enkele profielen door de Westerschelde (pag. 63/94). Op circa één kilometer afstand van het afzinkpunt van de caisson is de boring 48 G 75 uitgevoerd. De Formatie van Twente wordt in die boring op een diepte van circa 4,5 m - N.A.P. aangegeven. Op het kantoor van de aannemer heb ik een profiel van een boring gekregen, die is uitgevoerd bij de uitrit vlak voor de caisson. Dat beeld laat zien dat de verschillen met bovengenoemde profielen erg groot zijn, hetgeen ook zal blijken uit mijn waarnemingen.

Afzinken

Vanaf het begin van het afzinken is een groot deel van de specie direct in een bezinkput gestort. Daarna is men begonnen om het materiaal vlak voor de stortbuis weg te rijden naar een plek op honderd meter oostelijk van de caisson, dit met het doel om een dijk rondom de caisson te maken. Op een meetschaal aan de buitenkant van de caisson kan men zien hoever deze al is gezakt, het gevaarte wordt afgezonken naar 20,7 m - N.A.P.

Profiel

De bovenste klei- en veenlagen zijn bij het begin van de bouw al weggegraven, waarna de plek met zand is opgevuld. Enkele dagen na het begin van het afzinken kan ik het eerste zand zien dat onder de caisson vandaan komt en oostelijk daarvan wordt gestort. Het is gewoon zeezand met af en toe wat *Cerastoderma edule* - Kokkel, maar verder geen enkele andere soort. Dat gaat zo door tot 12 à 13 meter diep. Daarna is er fijn zand. Het is een beetje kleiig, met veel zoet- en brakwaterschelpen, houtresten en fijn grind. Ik vind er onder andere *Pisidium* - Erwtmossel, soms nog met de opperhuid, en *Valvata piscinalis* - Vijverpluimdrager. Andere soorten heb ik nog niet op naam gebracht. Deze laag gaat op een diepte van 14 m - N.A.P. langzaam over in fijn kleiig zand met meer houtresten en zaden, maar weinig *Pisidiums* of andere

schelpresten. Ik vind wel het landslakje *Vertigo parcedentata*, een Korfslak uit een koude (glaciale) periode.

Door omstandigheden kan ik een week geen monsters zeven. Daarna is de caisson al tot 16 m - N.A.P. gezakt. Er ligt marien zand, waarin veel schelpen met een blauwachtige kleur zijn te vinden. Het gaat om materiaal uit de Formatie van Oosterhout (Pliocene). Boven op dat zand vind ik een een kop van een dijbeen (caput femioris) en een stuk kies van een mammoet, een kies van een rund en wat onbepaalde botfragmenten. Deze vondsten moeten uit de bovenliggende Pleistocene laag afkomstig zijn. Ik verwijs daarvoor ook naar het bericht over de vondst van een onderkaak en een ellepijp van een mammoet in de PZC van 4 oktober 2000.

Prachtig

Het is een mooie ervaring om het afzinken van een caisson op deze manier te volgen. Vooral ook omdat de opvolging van milieuwijzigingen in de sedimenten (zee - zoet/brak - land - zee) zo goed zijn te herkennen.

Literatuur

- Jansen, Ben, 2000. Mammoetbotten ontdekt onder caisson Westerscheldetunnel. Provinciale Zeeuwse Courant 4 oktober 2000.
Rummelen, F.F.F.M. van, 1978. Toelichtingen bij de geologische kaart van Nederland, 1:50.000. Blad Beveland 48 Oost. Rijks Geologische Dienst - Haarlem.

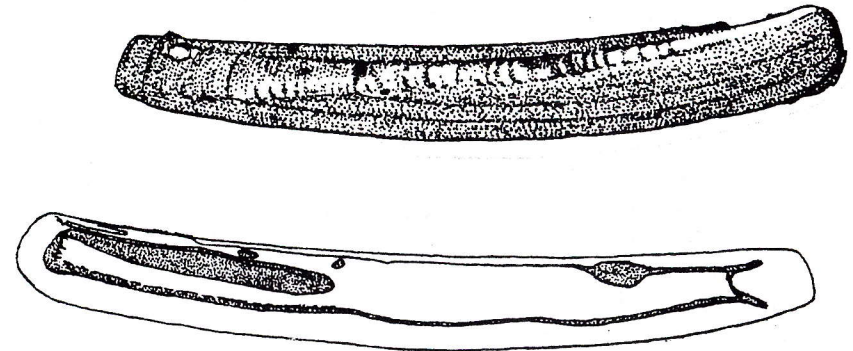

DE PERS

Harry Raad

ENSIS TABEL

De tabellenserie van de Strandwerkgemeenschap kwam in juni 2000 uit met een boekje over 'Zwaardscheden en Mesheften' van ons werkgroeplid Peter Moerdijk. Het heeft lange tijd geduurd voordat de 'Zeepaardgroep' weer eens met een tabel uitkwam, maar deze mag er dan ook zijn. Alle op het strand aanspoelende recente soorten Solenidae en Pharidae worden behandeld, het gaat om de schelpen met *Solen* (Messchede), *Phaxas* (Sabelschede) of *Ensis* (Zwaardschede/Tafelmesheft) in hun wetenschappelijke naam. Dat het niet altijd eenvoudig is om soorten te onderscheiden licht de auteur toe bij de Kleine zwaardschede, waarvan een Brede en een Smalle worden onderscheiden. De lezer moet aannemen dat de tweedeling nog wetenschappelijke status heeft, maar dat het slechts wachten is op een wetenschappelijke publicatie van een 'lumper' die de soorten samenvoegt. De (overige) fossiele soorten die in Zeeland aanspoelen blijven buiten beschouwing.

Ensis ensis - Kleine zwaardschede, illustratie op de omslag van de tabel

De tabel oogt goed, de beschrijvingen zijn duidelijk. De prachtige tekeningen van de auteur maken de tabel, ook voor de ingewijde, tot een aantrekkelijk naslagwerkje. De leek zal desondanks vaak met het *Ensis ensis*-complex tobben, en vermoeid zijn juveniele Grote zwaardschede opbergen met een dik vraagteken. Daarmee geef ik allerminst een zwak punt van de tabel aan: de natuur laat zich niet altijd eenvoudig in een hokje plaatsen.

Tenslotte nog een opmerking over de systematiek, want er is verschil met 'De Nederlandse naamlijst' (De Bruyne, c.s., 1994). De *Pharidae* worden daar *Pharellidae* (Tafelmesheften, Zwaardscheden en Sabelscheden) genoemd. Als dan ook nog de *Solenidae* tegenwoordig de Nederlandse naam 'Messcheden' dragen en beide families verenigd zijn in de superfamilie Solenoidea (Mesheften), dan scheidt de titel van de tabel wat verwarring.

De tabel is te bestellen door fl 5,- over te maken op giro 5272488 t.n.v. SWG Tabellen-Administratie te Nieuwegein onder vermelding van SWG-tabel 29.

Bruyne, R.H. de, R.A. Bank, J.P.H.M. Adema & F.A. Perk, 1994. De Nederlandse naamlijst van de Weekdieren (Mollusca) van Nederland en België. Backhuys - Oegstgeest.

Moerdijk, Peter W., 2000. Zwaardscheden en Mesheften. Tabellenserie van de Strandwerk-gemeenschap KNNV, NJN en JNM, No. 29, juni 2000.

KALOOT (1)

In de Afzettingen WTKG 21 (4), 2000 schreef ons werkgroep lid Anton Janse het artikel: 'Excursie naar de Kaloot'. Hij beschrijft twee excursies, die op 8 juli en 16 september werden gehouden. Veel Zeeuwen waren er niet bij, de liefhebbers kwamen van ver, tot zelfs uit Almelo en Den Helder. Interessant in het artikel is de uitleg op de vraag: 'Waarom is de Kaloot zo'n belangrijk fossielenstrand?'. Janse geeft op kaart een beeld van de zones met Pleistocene, Pliocene en nog oudere afzettingen. De Pliocene zone blijkt tussen circa honderd meter en één kilometer buiten de eblijn te liggen. Het Pliocen toont zich als een door ijzer verkitten laag, een soort plateau. De top ligt op circa twintig meter diepte, de basis wordt aangegeven op circa dertig meter diepte. Op de kaart staan twee raaien, waarvan hij de stratigrafische profielen geeft. Onder het Pliocen ligt een dikke laag Mioceen, die blijkens het profiel diep doorsneden wordt door de geul in de Westerschelde vóór de Kaloot.

Volgens de auteur is aan de samenwerking van de stromingen in de Westerschelde en het Sloe te danken dat de losgeraakte fossielen het strand van de Kaloot bereiken.

HET ZEEUWSE FOSSIEL

In de Provinciale Zeeuwse Courant van 2 juni 2000 schrijft Ellen de Vriend over de fossielenverzamelaar J. de Rover in het artikel 'Verstild verleden als hobby'. De Rover is oprichter en vice-voorzitter van de stichting 'Het Zeeuwse Fossiel' te Arnemuiden. Veel fossiel materiaal van de stichting komt uit de visserij. Op die manier worden veel botten uit de Noordzee verkregen. Zo passeren Mammoet, Grottenleeuw, Hohenbeer en Grothyena de revue. In de collectie

kunnen we ook kijken naar Ammonieten, versteend hout, schelpen, haaiantanden (o.a. *Isurus* sp.), gehoorsbeentjes en mineralen. Interessante vindplaatsen in Zeeland zijn Het Zwin en de Zwarte Polder, waar fosforieten, 'de zwarte delfstof', haaiantanden en andere fossielen leveren. Neeltje Jans levert fossielen uit het Carboon, het gaat om blad- en boomafdrukken in gestorte mijnsteen. Verder spreekt hij vol enthousiasme over de Kaloot. Daar kan je anderhalf uur vóór hoog water (bij de diepe trog?) het meeste vinden. Botten uit de Middeleeuwen, fossiele schelpen, haaiantanden en zelfs neushoorn- en mammoetdelen. Het mogelijke verdwijnen van de Kaloot zou hij vreselijk vinden, hij stelt dat de milieubeweging en de overheid zich tegen die plannen moeten keren.

Het Zeeuwse Fossiel heeft in 1993 in Middelburg een museum geopend, dat financieel echter niet draaiend te houden was en na anderhalf jaar moest sluiten. Nu staan ze 's maandags op de 'Verzamelmart' in Middelburg en verkopen daar fossielen en geven informatie. Een nieuw museum blijft een wens. Over de toegang tot de opslag van volgens hem schitterende fossielencollectie van het Zeeuws Genootschap schimpert hij: "Er wordt niets met de fossielen gedaan en de loods is ook niet open voor het publiek. Letterlijk eeuwig zonde".

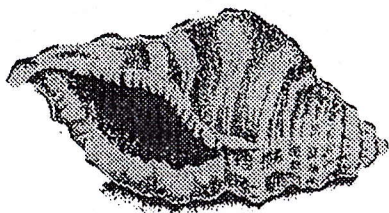
MAMMOET

De vondst van mammoetbotten bij Ellewoutsdijk wordt door Ben Jansen in de Provinciale Zeeuwse Courant van 4 oktober 2000 behandeld. Het artikel 'Mammoetbotten ontdekt onder caisson Westerscheldetunnel' wordt begeleid door een fraaie foto van onze werkgroep leden André Bil en Jacques Moraal, zich haast vertillend aan een mammoetonderkaak. Tegelijk met dit bot werd er ook een ellepijp naar boven gehaald. De twee heren waren als deskundigen opgetrommeld; aan hun wordt de verdere verzorging van de fossielen toevertrouwd. De NV Westerscheldetunnel en de hoofdaannemer KMW verschaften exacte gegevens over de vindplaats en de geologische laag: de botten lagen op een hardere zandlaag van Jong-Pleistocene ouderdom. Moraal acht het mogelijk dat de botten door het ijs zijn meegenomen en later zijn weggezakt in een zachtere bovenlaag. Na het conserveren van de fossielen zullen ze worden tentoongesteld in het Tunnelinformatiecentrum in Terneuzen. Daarop zullen de bezoekers toch nog enkele maanden moeten wachten.

SCHELP & LOGO

Deze keer een tropische verrassing, in het vacaturekatern van de Volkskrant van zaterdag 16 september 2000. In het logo van de Molukse welzijnsinstelling Buah Hati in Tiel is een prachtige horen afgebeeld. Het gaat vermoedelijk om een

Triton, waarvoor ik (gehaald uit obscure boekjes) de Nederlandse namen Kinkhoren of Tritonshoren kan noemen. Het verband tussen de instelling en de schelp wordt niet uitgelegd. Of de naam van de instelling, vertaald: Vrucht van het Hart, hier iets mee te maken heeft? We kunnen er wel naar raden; een fraaie exotische schelp doet al gauw aan een strand met palmen, en dus de tropen denken. Voor een Nederlander gaat dat op, maar zeker voor een landgenoot met Molukse wortels.

?Triton - Kinkhoren

Deze 'Molukse stichting voor samenlevingsopbouw' zocht via een vacature naar een opbouwwerker. Hij/zij zal zich volgens de doelstelling van de stichting moeten inzetten voor het welzijn en welbevinden, als ook ten behoeve van de culturele identiteit van de 900 in Tiel wonende Molukkers. Dat zal, denkend aan de huidige problemen op de Molukken, een stevige start worden in die nieuwe baan. Niks geen mijmering over het exotische verleden, maar de waan van de dag met veel vers verdriet Een vooruitzicht op tropenjaren?

Rombouts, J.E., 1875. De dieren van Nederland, eene handleiding tot het determineeren der inlandsche dieren. Kruseman & Tjeenk Willink, 1875.

Saunders, J.R. & J.G. Irving, 1958. Encyclopedie in zegels: De schelpen. De Bezige Bij - Amsterdam / Zuid-Nederlandse Uitgeverij - Antwerpen.

KALOOT (2)

De pogingen om van de Kaloot een containerterminal te maken stuiten op weerstand bij de huidige gebruikers van het bijzondere strand: badgasten, surfers natuurliefhebbers en fossielenverzamelaars. Dat levert te veel drukwerk om hier allemaal te behandelen. De redactie houdt zich bij het opsommen van wat bronnen en verwijst verder door naar: Vereniging Redt de Kaloot, bezoek de website (zie elders in dit nummer) of bel Addie den Herder: 06-16606772 of Frieda Weers (na 17.00 u.) 0113-613680. Lidmaatschap: minimaal fl 10,- per jaar, bankrek. 303857943 t.n.v. Ver. Redt de Kaloot te Middelburg.

- Platform Aardkundige Waarden: Aardkundige waarden in het gedrang: Kaloot - Westerschelde, Zeeland. Aarde & Waarde. Nieuwsbrief van de Stichting Aardkundige Waarden, augustus 2000.
- Anonymus: Acties voor Kaloot en boomkikker. PZC, 29-9-2000.
- Mieke van der Jagt: De Kaloot is niet te vervangen door nieuw opgespoten strand. PZC, 30-9-2000.
- Werkgroep "Red de Kaloot": Trek de Groene Grens voor de Kaloot (pamflet in het kader van de landelijke actiedag van Milieudefensie). 8-10-2000.
- Rolf Bosboom: Honderden bij actie Red de Kaloot. PZC, 9-10-2000.
- Aad de Klerk: De Kaloot een verloren paradijs vol schoonheid. PZC, 25-10-2000.
- Anonymus: Red de Kaloot wordt vereniging. PZC, 14-11-2000.
- Vereniging "Redt de Kaloot": Behoud de Kaloot, voorkom industrieoverlast. (pamflet verspreid op de 3^e Internationale Schelpen beurs/symposium te Rotterdam). November 2000.
- Ben Jansen: Alternatieven voor containerkade. PZC, 18-11-2000.
- Vereniging Redt de Kaloot. 't Heelblaadje 19/1, 2001. KNNV-afd. Beveland - Driewegen.
- Mieke van der Jagt: Actiegroep doopt Kaloot tot natuurgebied. PZC, 29-1-2001.

REDT DE KALOOT

Eduard Karelse

DE WEBSITE

De vereniging Redt de Kaloot heeft reeds in diverse tijdschriften en blaadjes aandacht gevraagd voor haar streven een uniek strand te behouden. Ook Voluta stelt daarvoor graag wat ruimte beschikbaar. Hier een bijdrage over hoe we ons op de hoogte kunnen houden van het laatste nieuws over de Kaloot.

Bereikbaar

Naar aanleiding van de druk bezochte actiedag "Trek de groene grens" en de vele reacties nadien, is er na enig overleg besloten om de vereniging Redt de Kaloot op te richten. Wij hopen als vereniging sterker te staan om onze doelstellingen te verdedigen. Om zoveel mogelijk mensen te bereiken en ze te

voorzien van goede en juiste informatie is er nu middels de elektronische snelweg veel mogelijk.

Een week voorafgaand aan de actiedag is er snel een eenvoudige website gecreëerd. In de periode daarna zijn hiervoor wat ideeën uitgewerkt en is er vanaf december 2000 een verbeterde website te bekijken en is een eigen domeinnaam aangevraagd. De site is op het volgende adres te bekijken, <http://www.dckaloot.nl.vg/>

Wat biedt...?

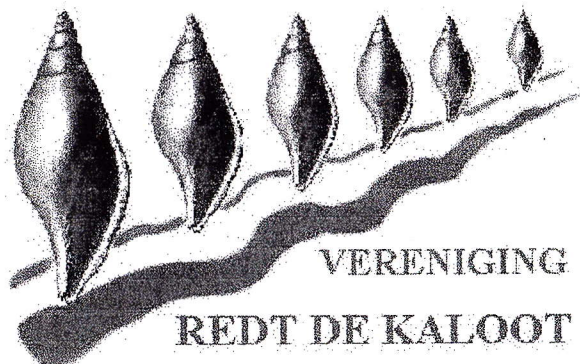
Op de site vind u ondermeer diverse persberichten, foto's, links naar diverse andere sites en literatuur omtrent de Kaloot. Verder kan men zich via de site aanmelden als lid en/of donateur.

Ook is het mogelijk om uw mening te geven door te stemmen voor of tegen het behoud van de Kaloot en voor of tegen de komst van een Westerschelde Container Terminal. U kunt tevens een discussie aangaan met andere bezoekers van de site.

Teletekst

Omdat niet iedereen in het bezit is van een P.C. en wij ook deze mensen willen bereiken, is er voor die mensen de mogelijkheid om via Delta TV teletekstpagina 579 de laatste ontwikkelingen en het meest recente nieuws te lezen. Deze teletekstpagina is uitsluitend via de kabel in Zeeland te ontvangen.

Wij raden elke lezer aan om onze website eens te bezoeken, ook als u onbekend bent met de Kaloot. Bezoek ook eens het strand zelf en ontdek zijn vele schatten.

BESTUUR

- Voorzitter: Bert Wetsteyn
Gandhistraat 15, 4336 LC Middelburg, Tel. 0118-637807
- Secretaris: Lex Kattenwinkel
Ramusstraat 14, 4461 CK Goes, Tel. 0113-216104
- Penningmeester: Frank Mous
Nassaulaan 20, 4301 MX Zierikzee, Tel. 0111-415325
- Lid: Jan de Quaasteniet
Geraniumstraat 6, 4461 ND Goes, Tel. 0113-211889
- Lid: Harry Raad
Capelleweg 9, 4461 PN Kruiningen, Tel. 0113-381942

LIDMAATSCHAP

De kosten van het lidmaatschap bedragen fl 25,- per jaar; voor huisgenootleden idem.

Dit bedrag kan gestort worden op Postbank rek. nr. 3126604 t.n.v. Penn. Werkgroep Geologie te Zierikzee.

Continuering / opzegging van het lidmaatschap dient te geschieden vóór 1 november, door respectievelijk overmaking van de contributie / afmelding bij het secretariaat.

ATTENTIE!

De werkgroep kan geen enkele aansprakelijkheid aanvaarden voor eventuele ongevallen, vermissingen e.d. tijdens de door haar georganiseerde activiteiten.

KOPIJ / REDACTIE

Het inzenden van kopij kan te allen tijde plaatsvinden naar de redactie, p/a Capelleweg 9, 4416 PN Kruiningen. Richtdata zijn 1 januari en 1 augustus.

Vereniging Redt de Kaloot strijdt voor het behoud van het strand De Kaloot, gelegen op de uiterste zuidwestpunt van Zuid-Beveland van Staartse Nol tot en met het oostelijk havenhoofd van de Sloehaven in Vlissingen-oost.

Dit strand wordt bedreigd door de komst van de WCT (Westerschelde Container Terminal).

De vereniging werkt nauw samen met de Werkgroep Geologie van het Koninklijk Zeeuws Genootschap der Wetenschappen, vanwege het uitermate belangrijke voorkomen van fossielen en haaiantanden aan dit strand.

Als vervolg op de succesvolle open dag van 8 oktober 2000 (ca. 450 bezoekers ondanks het slechte weer) organiseert Vereniging Redt de Kaloot weer een **open dag op de Kaloot op 17 maart a.s.**

De aanvang van deze dag is 13.00 uur. Er is een infostand aanwezig en er is mogelijkheid voor een excursie over het strand met uitleg van deskundigen.

Deze dag is tevens bedoeld om mensen te stimuleren bezwaar aan te tekenen als het MER-rapport uitkomt. Dit zal begin april zijn.

Daar er op deze dag ook door Delta TV gefilmd zal worden, is het belangrijk dat er veel publiek is. Voor nadere informatie kunt u telefonisch contact opnemen met Riaan Rijken, tel. 0118-636488 (thuis) of 0118-552400 (kantoor).

Bezoek ook onze website: www.dekaloot.nl.vg/ of, indien u in Zeeland woont en kabeltv heeft, onze teletekstpagina: Delta TV pag. 579.